

Putnošana Rīgā un tās apkārtnē: vietas, sugas, priekšrocības un trūkumi

RUSLANS
MATROZIS

Teksts un foto

Rīga atrodas uz ūdeņiem – tās teritorijā ir divi lieli ezeri – Juglas ezers un Kīsezers, Daugavas ieleja, daudz mazāku ezeru, diķu, upju un strautu, Rīgas jūras līča piekraste. Starp ūdeņiem atrodas mežu masīvi, pļavas, vairāki polderi, daudzi kopti un nekopti “baronu laiku” lapkoku parki. Šie biotopi mijas ar blīvi un ne tik blīvi apbūvētu teritoriju, kurā dzīvo ap 700 tūkstošiem cilvēku.

Rīgas platība ir 307 km². Šāda dažādu biotopu mozaika piesaista putnus, kuri izvēlas šo pilsētu par savu ligzdošanas vietu vai uzturas tajā migrācijas laikā, vai atlido uz šejieni, lai pavadītu ziemas periodu. Turklāt pilsēta atrodas tieši uz viena no lielākajiem migrācijas ceļiem – Baltās–Baltijas jūras putnu migrācijas ceļa. Daudzi putni no ziemeļiem lido gar Rīgas jūras līča austrumu krastu un savā ceļā šķērso pilsētu, bet citi kā migrācijas trasī izmanto Daugavas ieleju. Pilsētas putnu daudzveidības

un skaita palielināšanā būtiska nozīme ir pilsētnieku vairāku paaudžu piekoptajām tradīcijām – putnu piebarošanai (ierīkojot putnu barotavas, atstājot putniem “cienastus” kapsētās, piebarojot ūdensputnus) un putnu būrišu izlikšanai. Pēc autora apkopotās informācijas, pēdējos 10 gados (2004–2013) Rīgā konstatētas 245 putnu sugas (Matrozis 2013), un ar katru gadu konstatēto sugu skaits palielinās.

Labākās putnošanas vietas

Kopš 2005. gada, kad Latvijā uzsāka labāko putnošanas vietu popularizēšanu (Agra Celmiņa interneta portālā www.putni.lv, bet kopš 2006. gada – publikāciju veidā žurnālā “Putni dabā”), ir apkopotas ziņas par daudzajām putnu vērošanai labākajām vietām, to skaitā arī par Rīgas un Pierīgas teritorijām: Dārziņiem un Doles salu (Matrozis 2006), Garciema laukiem (Funts 2008) un Daugavas grīvu (Dinsbergs 2009). Par citām vietām šādu publicētu apkopojumu joprojām trūkst, tāpēc tālāk īsumā tiks aprakstītas teritorijas, kuras ir vērts apmeklēt putnošanas ekskursijās, lai vērotu gan parastākus putnus, gan meklētu retāk sastopamas sugas.

Daugavas posms pie Ķengaraga (no Mazjumpravmuižas līdz Dienvidu tiltam) – apmēram 3 km gara pastai-

ga pa Daugavas promenādi – varētu būt interesanta putnu vērošanas vieta ne tikai iesācējiem, bet arī “retumu meklētājiem”. Veicot regulārus novērojumus šajā posmā kopš 2002. gada, ir konstatētas 59 ar ūdeņiem saistītas putnu sugas. Šeit novēroti vairāki retāk sastopami putni, piemēram, Kanādas zoss (28.05.–11.06.2007.), melngalvas kaija (7.–20.03.2007.), baltspārnu zīriņš (17.05.2011.), kā arī iekšzemes ūdeņiem netipiskas jūras putnu sugas: brūnkakla un melnkakla gārgale, kākaulis, ķerra, lielais zīriņš. Ir vērts apmeklēt šo vietu arī ziemā, jo pie putnu torņa no notekūdeņu caurules Daugavā ietek silts ūdens, padarot šo vietu neaizsalstošu pat bargākajā salā. Šādos apstākļos atklātajā ūdenī patvērumu meklē vairāku sugu ūdensputni, to skaitā vienlaikus līdz 400–600 meža piļu.

Rumbulas (jeb Getliņu) izgāztuve – atrodas pie Rumbulas dzelzceļa stacijas un ir lielākais sadzīves atkritumu poligons Baltijas valstīs. Šajā atklāta tipa izgāztuvē nonāk Rīgas iedzīvotāju izmestie pārtikas produkti un iespēju viegli sameklēt barību izmanto tūkstošiem putnu, kuri apmeklē šo vietu visos gadalaikos. Jau kopš 1992. gada rudens šeit tika uzsākta kaiju (galvenokārt sudrabkaijas) gredzenošana un pirmoreiz Latvijā praktizēta masveida gredzenu lasīšana (R. Matrozis,

Lielās gauras perējums ar 21 mazuli Daugavā pie Ķengaraga. 06.06.2011.

F. Savičs, M. Kalniņš). Vēlākajos gados kaiju gredzenu lasīšanai pievērsušies arī citi putnu vērotāji. Rumbulas "kaiju šovs" piesaista ne tikai vietējos putnotājus, bet arī daudzus reto kaiju sugu meklētājus un gredzenu lasītājus no ārzemēm. Īpašu ieguldījumu kaiju gredzenu lasīšanā kopš 2004. gada devis dāņu putnotājs Edijs Fricē (*Eddie Fritze*). Pēdējo 20 gadu laikā šajā vietā kopā nolasīti vairāk nekā 4000 gredzenu septiņām kaiju sugām no 20 Eiropas valstīm. Daudzi putnotāji apmeklē izgāztuvi tieši reto kaiju sugu meklējumos, jo šajā vietā pulcējas tūkstošiem kaiju, to skaitā novērotas arī lielā polārkaija (vairākkārt kopš 1993. g.), Kaspijas kaija (regulāri kopš 2004. g.), melngalvas kaija (2006, 2008, 2012, 2013), Vidusjūras kaija (2005, 2008) un Kamčatkas kaija (2009: Klepers 2009; Gibbins, Hackett 2009). Divām pēdējām kaiju sugām tie ir vienīgie novērojumi Latvijā! Kaiju ikdienas pārlidojumus barīnos uz izgāztuvi un no tās pilsētņieki vēro katru dienu, reizēm jaucot tos ar migrējošajiem putniem, piemēram, ar zosu kāšiem.

Juglas ezers – viena no labākajām ūdensputnu vērošanas vietām pilsētā, kur koncentrējas daudzu sugu pīles un kaijas. Tajā novērotas arī "jūras sugas", piemēram, lielā klijkaija (31.05.2008., E. Račinska novērojums), kākaulis, tumšā pīle, ķerra. Šajā sekļajā ezerā ligzdo vairāki desmiti pāru cekuldūkuru un lauču, nelielā skaitā arī paugurknābja gulbji, meža pīles un cekulpīles. Migrāciju laikā ievērojamā skaitā koncentrējas

cekulpīles. Ņemot vērā ezera platību, putnu vērošanai ieteicams izmantot teleskopu.

Mašēnu ezers var lepoties ar "lielo ķīru šovu" ligzdošanas sezonā, jo šajā sekļajā ezerā ligzdo vairāki tūkstoši pāru. Ligzdošanas biotopu aizaugšana, ķīru koloniju vietu apbūvēšana vai degradēšana, dažādu plēsēju darbība (lapsa, Amerikas ūdele) un arvien lielāks cilvēku traucējums ir tie faktori, kuri visai negatīvi ietekmējuši šīs sugas populācijas lielumu Rīgā pēdējos 20 gados. Tieši šajā ezerā palikusi viena no nedaudzajām kolonijām "tūkstošniecēm" Latvijā. Ķīru kolonijas malās ligzdo arī cekuldūkuri, paugurknābja gulbji, cekulpīles, lauči un ūdensvistiņas. Ieteicams visiem dabas draugiem šo vietu apmeklēt ligzdošanas laikā (maijā–jūnijā).

Upesciema zivju diķi ir viena no divām zivju diķu saimniecībām Pierīgā (otrs komplekss ir Doles salā). Padomju gados tā bija slēgta teritorija ar ierobežotu piekļuvi, diķos audzēja karpas. Vēlāk diķi tika privatizēti un sadalīti starp vairākiem īpašniekiem. Daļu no teritorijas mūsdienās var brīvi apmeklēt, citur jāprasa atļauja. Mūsdienās palikuši vairāki palieli, sekli un aizauguši diķi, kuri mijas ar mežiem un Lielās Juglas upi. Šie apstākļi nodrošina labas ligzdošanas un barošanās iespējas daudzu sugu putniem. Šeit atzīmēts viens no lielākajiem somzīlīšu ligzdošanas blīvumiem, kā arī ir vienīgā ziemeļu

gulbju ligzdošanas vieta Rīgas apkārtnē (vismaz kopš 1995. g.). Pēdējos gados gar diķu malām ligzdo gaigalas (lidz 2–3 pāriem), ligzdošanas laikā regulāri novērots lielais dumpis, meža balodis, dumbrcālis, bezdelīgu piekūns, bet pavasara migrācijas laikā novēroti mazie gulbji, mazie ķīri, melnie un baltvaigu zīriņi, kā arī melnā klijā.

Garciema lauki – viens no lielākajiem meliorēto lauku masīviem Rīgas apkārtnē un iecienīta putnošanas vieta visos gadalaikos. Pēdējos 10 gados šeit novērotas daudzas retākas putnu sugas (Funts 2008). Neapšaubāmi, tā ir labākā plēšputnu novērošanas vieta šajā reģionā. Laukos konstatētas peļu klijāna, bikšainā klijāna un lielās čakstes lielākās koncentrācijas ziemas mēnešos Latvijā (īpaši 2008./09. g. ziemā). Savukārt ligzdošanas sezonā atzīmēts liels peļu klijānu ligzdošanas blīvums. Putnošanas nolūkos ieteicams izmantot teleskopu, jo daudzi putni uzturas palielā attālumā no autoceļiem.

Spilves pļavas ir meliorētu lauku masīvs tuvu Rīgas centram. Ligzdošanas sezonā konstatēta liela griežu koncentrācija, bet migrācijas laikā mitrajās pļavās uzturas daudzu sugu kaijas un bridējputni. Ziemā novēroti peļu klijāns, lauku piekūns un sniedzē.

Nozīmīgas putnu koncentrācijas Rīgā

Mūsdienās Rīga varētu lepoties ar vienu no lielākajām ligzdojošo **upes zīriņu** koncentrācijām. Jau vēsturiski Daugavas ielejas salīņas un sēkļi ir bijušas iecienītas upes un mazo zīriņu ligzdošanas vietas. Pilsētai attīstoties, šo putnu dabiskās ligzdošanas vietas pakāpeniski izzuda vai degradējās, bet labās barošanās vietas Daugavā un tās pietekās vismaz kopš 1983. gada zīriņiem ļāvušas pielāgoties ligzdošanai uz

Kaspijas kaijas fotografēšana Rumbulas izgāztuvē. Attēlā no kreisās: Kriss Gibinss (Chris Gibbins), Pols Hakets (Paul Hackett) (abi no Lielbritānijas), Aleksejs Kuročkins un Oļegs Mizinenko. 10.04.2009.

pilsētas jumtiem (Strazdiņš u.c. 1987). Mūsdienās ir zināmi vismaz seši "zīriņu jumti" ar apmēram 500 upes zīriņu pāriem (ap 25% no kopējās Latvijas populācijas). Vismaz kopš 1995. gada uz jumtiem ligzdo arī **mazie zīriņi** (Matrozis 2007), bet kopš 20. gs. 90. gadu beigām nelielā skaitā – arī **jūras zīriņi**. Arī citur Latvijā (piemēram, Ogrē, Alūksnē) ir zināmi "zīriņu jumti", bet tajos ligzdojošo putnu skaits nav tik liels kā Rīgā.

Rīgas ēku jumti ir mājvieta ap 1300 **sudrabkaiju** pāriem, kas ligzdo šajā biotopā jau kopš 1971. gada. Drošās ligzdošanas vietas salīdzinājumā ar dabiskajiem biotopiem, lielāka mazuļu izdzīvotība, iespēja netālu no ligzdošanas vietas samērā viegli sameklēt barību (īpaši cilvēka izmestus pārtikas produktus), visu gadu neaizsalstošie ūdeņi padara pilsētu par sudrabkaiju lielāko urbanizētas vides koloniju Latvijā (Matrozis 2009). Turklāt netālu no Daugavas esošā sadzīves atkritumu izgāztuve ir ļoti nozīmīga kaijveidīgo putnu koncentrēšanas vieta visos gadalaikos.

Padomju gados celtās autogarāžas ir iecienīta akmeņčakstītes ligzdošanas vieta, jo ligzdas ierīkošanai putni izmanto caurumus betona blokos. Attēlā: tēviņš ar barību mazuļiem pie ligzdas Ķengaragā. 02.06.2007.

Jaunais vistu vanags Mazjumpravmuižas parkā (Ķengarags). 12.10.2011.

Parasti tajā vienlaikus uzturas daži tūkstoši sudrabkaiju, bet reizēm to skaits var sasniegt pat 10 000 putnu. Jaunajiem putniem tā ir vitāli svarīga barības iegūšanas vieta dažus mēnešus pēc ligzdas atstāšanas, kamēr tie paši iemācās sameklēt pietiekami daudz barības izdzīvošanai.

20. gadsimtā celtās dzīvojamās un rūpnieciskās ēkas ar laiku vairs neiztur "laika zobu", tāpēc tajās veidojas daudzas nišas, īpaši zem jumtiem, un tās ligzdošanai izmanto daudzas putnu sugas, piemēram, **mājas un lauku zvirbuli, mājas baloži, svīres, melnie erickiņi un akmeņčakstītes**. Jaunuzceltās ēkās tādu putniem piemērotu nišu nav.

Paliels mājas baložu skaits pilsētā priecē ne tikai putnu barotājus, bet arī **vistu vanagus**, kas lielā skaitā (ap 40–50 pāru, pēc A.Kalvāna apkopotajām ziņām) izvēlas pilsētas mežus, parkus un alejas par savām ligzdošanas vietām. Ar laiku putni pierod pie pilsētas trokšņiem un uzturas pat blīvi apdzīvotajās teritorijās, piemēram, Centrāltirgus rajonā. Pēdējos gados arvien vairāk pilsētnieku "pamana" vanagu pusdienas un dalās ar saviem "šokējošajiem" novērojumiem plašsaziņas līdzekļos. Aukstajā gada laikā pilsētā uzturas lielāks vanagu skaits, arī citu valstu populāciju putni, jo uz ziemošanu no plašākas apkārtnes pilsētā salido tūkstošiem **pelēko vārnu un kovārņu**, kurus arī medī vanagi.

Vārnu ģints putnu rīta un vakara "uzlidojumi" kļūst par "dabas šovu" pilsētai, pievēršot tam daudzu pilsētnieku uzmanību. Kopā Rīgā pārziemo līdz 10 tūkstošiem abu sugu putnu no Austrumeiropas reģiona.

Netālu no Rīgas – Ādažu "Birzniekos" – atrodas viena no vecākajām **zivju gārņu** kolonijām, kas zināma vismaz kopš 1975. gada (Липсберг 1981). Apskatīt šo bērzi birzē esošo apmēram 100 pāru lielo koloniju brauc daudzi dabas draugi. Pieaugušie un jaunie gārņi no šīs kolonijas novēroti, barojoties plašā apkārtnē, teju gar visām Rīgas ūdenstilpēm.

Daugavas upes ieleja ir nozīmīga migrācijas trase daudzu sugu ūdensputniem, īpaši lielas koncentrācijas atzīmētas leļpus Rīgas HES aizsprosta līdz Dienvidu tiltam, kur sekļajos līčos koncentrējas arī zivis. **Lielajai gaurai un melnspārnu kaijai** tā ir nozīmīgākā iekšzemes ziemošanas vieta Latvijā. Kā skaita rekordi leļpus Rīgas HES atzīmēti 3200 uzskaitītu lielo gauru (04.02.1995.) un turpat ap 400 pieaugušo melnspārnu kaiju (05.01.2002.).

Savukārt **jūraskraukļiem** Daugava ir galvenais migrācijas ceļš no upes grīvas uz Latvijas, Lietuvas un Baltkrievijas iekšzemes rajoniem. Pie Dārziņiem un Ķengaraga marta beigās–aprīļa sākumā novērotas no 600 līdz 1500 jūraskraukļu īpatņu koncentrācijas –

putni barojas, atpūšas un gaida laiku, kad augšpus Rīgas HES Daugava atbrivosies no ledus.

Apmēram vienu mēnesi no atlidošanas brīža marta vidū pilsētu pārņem **lielie ķīri**. Pavasaros Rīgu šķērso desmitiem tūkstošu ķīru, lielākā skaitā pulcējoties vietās, kur tos piebaro pilsētnieki – gar Rīgas kanālu (daži simti), Buļļupē (līdz 200), Mežciema ezeros (Gaiļezērā, Velnezērā un Dambjapurvā ezerā) (līdz 400), Daugavā pie Ķengaraga (līdz 700) un Juglas ezerā (līdz 1000). Pēdējos gados ar arvien lielāku interesi putnotāji iesaistās lielo ķīru gredzenu lasīšanā.

No padomju laika pārtikas deficīta gadiem Rīga mantojusi specifisku daudzdu zvirbulveidīgo putnu sugu ligzdošanas un barošanās biotopu – “mazdārziņu kolonijas”. Mazdārziņu apstādījumos (kokos un krūmājos) lielā skaitā ligzdo žagatas, melnie meža strazdi un daudz citu zvirbulveidīgo putnu. Šie mazdārziņu kompleksi un privātmāju apbūves rajoni Rīgā un tās apkārtnē ir iecienīts **pupuķu** ligzdošanas un barošanās biotops (Ķerus 2005).

Rīga un tās tuvākā apkārtnē ir bagāta ar ūdensputniem. Pilsētas ūdenstilpēs lielā skaitā ligzdo cekuldūkuri, paugurknābja gulbji (30–40 pāru), meža pīles, lauci un ūdensvistiņas. Pēdējos gados pilsētas ūdenstilpēs atsākušas ligzdot lielās gauras, gaigalas un priekšķes. Migrācijas laikā (aprīlī–maijā un augustā–oktobrī) divos lielākajos ezeros – Juglas ezerā un Ķīsezerā – pulcējas tūkstošiem ūdensputnu – pīļu un gulbju, lai atpūstos un barotos. Jau daudzus gadus atzīmēts, ka medību sezonas atklāšanas laiks (augustā) sakrīt ar brīdi, kad pilsētas ūdeņos, kur putnu medības ir aizliegtas, ūdensputni “meklē patvērumu” ievērojami lielākā skaitā.

Vairākās vietās Rīgā vēl ir saglabājušās plašas niedrāju audzes (Daugavgrīvas liegumā, Vecdaugavas liegumā, pie Juglas kanāla ietekas Ķīsezerā, Mīlestības saliņā, Dārziņu attekā u.c.), kuras kā nakšņošanas vietas izmanto tūkstošiem **mājas strazdu**. Pilsētnieku būrišu likšanas tradīcija ļāvusi tiem kļūt par visai parastiem ligzdotājiem

Dumbrcālis Daugavgrīvas liegumā. 08.10.2012.

Foto: A. Kuročkins

Rīgā. Minētajos niedrājos ligzdo lielie dumpji, dumrcāļi, Seivi ļauķi un daudz citu zvirbulveidīgo putnu sugu.

Daugavas krastā Doles salā, netālu no Annuškas, atrodas lielākā **krastu čurkstes** kolonija Latvijā, kurā dažus gadus ligzdoja ap 2500–3000 pāru. Šīs kolonijas krasta līnijas garums ir ap 300 metru un tā ir apdzīvota vismaz kopš 1991. gada. No šīs kolonijas simtiem čurkstu lido baroties uz Daugavas posmu pie Ķengaraga un uz Dārziņu atteku.

Pilsētas parkos atzīmēts visai liels **ģirliču** blīvums, domājams, ka pilsētā ligzdo desmitiem pāru, veidojot vienu no lielākajiem šīs sugas blīvumiem Latvijā.

Putniem nelabvēlīgi apstākļi Rīgā

Katrai pilsētai ir savs dzīves ritms, un ir putnu sugas, kuras spējīgas pielāgoties dzīvei pilsētā, bet arī ir tādas, kuras nespēj. Dažādas tehnikas radītais troksnis, intensīva autotransporta kustība, regulāra infrastruktūras objektu būvēšana un remontēšana, cilvēku (īpaši maksšķerņieku un suņu īpašnieku) traucējums, teritorijas piegružošanas ar sadzīves un rūpnieciskajiem atkritumiem, ļaunprātīga zālāja un niedrāja dedzināšana, biotopu transformācija, maksšķerņieku atstātas putniem bīstamas “dāvanas” – maksšķerauklas un āķi, cilvēku

aprupētie dzīvnieki – kaķi un suņi, bet vietām arī klaiņojošie dzīvnieki, polietilēna maisiņu problēma (vismaz kopš 2003. g.), intensīva koku ciršana mežos, dobumaino koku “aizvākšana” no parkiem un citi putniem nelabvēlīgi apstākļi apdraud pilsētas putnu mieru. Ligzdošanas, barošanās un atpūtas biotopu degradācija vai transformācija nelabvēlīgi ietekmē daudzus putnu sugu izvēli par labu pilsētai.

Dažādu iemeslu dēļ kopš 20. gs. 80. gadiem Rīgā vairs neligzdo melnkakla dūkuris, melnais zīriņš, gredzenūbele, mazais dumpis, platknābis, brūnkaklis, smilšu tārtiņš, parastais šņibītis, mazais ķīris, gugatnis, mazais dūkuris, pļavas tilbite un melnā puskuitala. Vairākām putnu sugām būtiski samazinājies ligzdotāju skaits, piemēram, upes tārtiņam, lielajam ķīrim, kajakam, dzeltenajai cielavai, lakstīgalai un somzīlītei. Daļai no šīm sugām tas noticis areāla robežu pārmaiņu rezultātā, bet citām sugām – tieši iepriekš minēto faktoru dēļ.

Putniem zudušās teritorijas. Pēdējos gados pilsētas infrastruktūras un citu saimniecisku būvju būvēšanas dēļ pilsētā zaudētas vairākas putniem “vērtīgas” vietas.

Rīgas TEC-1 dīķi tika izveidoti ap 1960. gadu, lai novadītu no netālu esošās termoelektrostacijas izstrādāto ūdeni ar piemaisījumiem. Ar laiku izveidojušies četri dīķi, vismaz kopš

Vasaras otrajā pusē TEC dīķī pulcējās daudzu sugu bridējputni. 17.07.2004.

Lielo ķīru kolonija Krievu salas lagūnā. 23.05.2006.

20. gs. 80. gadu beigām vienā no tiem notika siltā ūdens novadīšana. Šā apstākļa dēļ tas ziemā nekad nav aizsalis un tajā vienlaikus uzturējās 150–300 (reizēm līdz 700) meža piļļu, tā bija regulāra krīkļu ziemošanas vieta (1–4 putni). Vasaras otrajā pusē šajā dīķī ūdens līmenis bija zems un tajā barojās bridējputni (12 sugu, līdz 46 putniem vienlaikus), kā arī vakaros atzīmētas mājas strazdu koncentrācijas (līdz 1000 putnu vienlaikus). 2005. gada beigās pabeigti TEC rekonstrukcijas darbi, siltā ūdens padeve pārtraukta, visas iekār-

tas demontētas, un dīķis pakāpeniski aizauga ar krūmājiem un kokiem.

Paplašinot Rīgas Brīvdabas teritoriju, no 2007. līdz 2013. gadam tika aizbērta **Krievu salas ziemeļu gala lagūna**, kura vairākus gadus desmitus bija zināma kā nozīmīga kajveidīgo un citu ūdensputnu ligzdošanas vieta (bijušajā Bolderājas attīrīšanas iekārtu kompleksā; Viksne, Janaus 1989). Piemēram, vēl 2006. gadā lagūnā ligzdoja ap 1500 lielo ķīru (5% no Latvijas populācijas), laučī (7 pāri), cekuldūkuri (4) un paugurknābja gulbji (1).

Līdzīgs liktenis piemeklēja **Kundziņas salas ziemeļu gala lagūnu**, kā arī būtisku salas teritoriju (ieskaitot Kurpnieku un Rutku salu). 2008. gadā uzsākta šīs salas daļas aizbēršana ar smiltīm, lai pielāgotu to Rīgas Brīvdabas saimnieciskajai darbībai. Pirms tam sausajos Kundziņas salas biotopos ligzdoja stepes čipstes (2–3 pāri), upes un mazie zīriņi, upes un smilšu tārtiņi, laukirbes u.c. putni.

2009. gadā tika slēgts **Priedaines sadzīves atkritumu poligons** (darbojās kopš 1959. g.), kas atrodas netālu no

Rīgas robežas. Kā barošanās vietai tam bija svarīga nozīme daudzu sugu putniem ziemā: uzskaitīti līdz 800 kovārņu, līdz 400 sudrabkaiju, līdz 50 mājas strazdu, ap 50 lauku zvirbuļu un ap 20 dzelteno stērstu. Izgāztuves apkārtnē bija zināma kā regulāra ūpja ligzdošanas vieta (Липсберг 2006).

Priekšrocības putnošanai Rīgā

Pirms 12 gadiem jauns putnu vērotājs Edgars Dzenis interneta lapas "Putni Latvijā un pasaulē" ziņu grupai "Putni" bija nosūtījis e-pasta vēstuli ar nosaukumu "Citroncielava par 40 santīmiem", kurā aprakstījis šīs sugas novērojumu plāvē pie Rīgas lidostas. Loģika bija visai vienkārša: lai apskatītu šo reto putnu, rīdžiniekiem nebija jābrauc vairākus simtus kilometru uz vietām, kur šie putni sastopami, bet jānopērk biļete sabiedriskajā transportā un jāaizbrauc līdz plāvai pie Rīgas lidostas. Minimāli līdzekļu un laika ieguldījumi ar vēlamo rezultātu! Putnotājiem ne vienmēr ir iespējas braukt tālu no savas pilsētas, lai redzētu kādu sugu, kuru gribētos redzēt. Putnošanas ekskursijas netālu no dzīvesvietas arī varētu sagādāt daudz patīkamu un pat negaidītu novērojumu. Par to mēs visi esam pārliecinājušies, sekojot aktīvā putnu vērotāja Igora Deņisova izziņotajiem reto putnu sugu novērojumiem, kaut gan viņš putnu fotografēšanas nolūkos regulāri apmeklē tikai "savu rajonu" (Vecmīlgrāvis, Vecdaugava un Mangaļsala). Jāsaka, ka mūsdienās Igors ir viens no retajiem putnotājiem, kuri paši meklē putnus, "neskrienot pakal!" jau izziņotajiem putniem zināmās vietās. Viņa aizrautība un pacietība,

ar kuru viņš "ķemmē" savu rajonu, regulāri ļauj izziņot jaunākos interesantākos putnu novērojumus, kuri tiek dokumentēti ar labām fotogrāfijām. Manuprāt, tieši viņa aktivitāšu dēļ pēdējos gados Mangaļsalas mols kļuvis par populārāko putnošanas vietu Rīgā!

Rīdžiniekiem ir ļoti paveicies, ka viņi dzīvo "putnu pilsētā", kur 10 gadu laikā iespējams novērot 2/3 no Latvijas putnu sugām. Pilsētā un apkārtnē atrodas gandrīz visi putniem svarīgie biotopi, daudzām sugām tieši Rīgā atzīmētas lielākās koncentrācijas un skaita rekordī. Kopīgiem spēkiem mēs varētu būtiski papildināt pilsētas putnu sugu sarakstu un veicināt citu līdzpilsoņu iesaistīšanos putnu vērošanā, piesaistīšanā, aizsardzībā un to popularizēšanā! Putnojiet Rīgā!

Pateicības

Liels paldies Igoram Deņisovam par to, ka viņa aktivitātes veicinājušas putnošanas popularizēšanu Rīgā un Rīgas putnu saraksta papildināšanu ar vairākām jaunām sugām pēdējos gados! Paldies Vladimiram un Edgaram Smisloviem, kas sev un citiem pierādījuši, ka "pilsētas džungļos" var novērot arī necerētas putnu sugas negaidītās vietās, kā arī par daudzajiem nolasītajiem putnu gredzeniem. Paldies visiem tiem, kuri bija man līdzī, putnojot Rīgā un tās apkārtnē pēdējos 24 gados, īpaši Mārtiņam Kalniņam, Floriānam Savičam, Aleksejam Kuročkinam, Dmitrijam Boiko un Oļegam Miziņenko.

Autora adrese:
matruslv@inbox.lv

Igoris Deņisovs uz Mangaļsalas mola.
16.03.2010.

Sniedzis *Plectrophenax nivalis* uz Mangaļsalas mola. 27.10.2011.

Foto: I. Deņisovs

Literatūra

- Dinsbergs 2009. Daugavas grīva. *Putni dabā* 2009/4: 12–13.
Funts K. 2008. Kalngales–Ādažu–Carnikavas lauki. <http://www.ornitofaunistika.com/kur/kalngale.htm>
Gibbins C., Hackett P. 2009. The Slaty-backed Gull in Latvia – the second first for the Western Palearctic. *Birding world* 22 (4): 148–150.
Klepers A. 2009. Lielais zvans. Kamčatkas kaija – jauna suga Latvijā un otrs novērojums Rietumpalearktikā. *Putni dabā* 2009/3: 22–23.
Ķerus V. 2005. Pupuķu pētījumi Latvijā 2003.–2005. gadā. *Putni dabā* 15.3: 2–7.
Matrozis R. 2006. Dārziņi–Doles sala. *Putni dabā* 16.4: 16–20.
Matrozis R. 2007. Mazā ziriņa *Sterna albifrons* ligzdošana Gaujas grīvā 1970.–2006. g. *Putni dabā* 2. pielikums: 21–27.

- Matrozis R. 2009. Sudrabkaijas – "Rīgas albatrosi". *Putni dabā* 2009/4: 10–11.
Matrozis R. 2013. Rīgas putnu sugu sistemātiskais saraksts (2004–2013). Buklets. Rīga, Dabas tūres.
Straziņš Ģ., Strazds A., Strazds M. 1987. Par kaijveidīgo putnu ligzdošanu uz ēku jumtiem un citiem augsti urbanizētas vides elementiem Rīgā. *Putni dabā* 1: 49–56.
Viksens J., Janaus M. 1989. Kaijveidīgo putnu un zivju gārņu kolonijas Latvijā 1986. gadā. *Putni dabā* 2: 55–71.
Липсберг Ю.К. 1981. Численность и размещение гнездовых поселений серой цапли в Латвии. В кн.: Размещение и состояние гнездовой околводных птиц на территории СССР. Москва: 47–48.
Липсберг Ю. 2006. Гнездование филина (*Bubo bubo*) у свалок бытовых отходов в окрестностях Риги. *Хищные птицы и совы в зоопарках и питомниках* 15. Москва: 91–94.